

Accountability, Technology and
Institutional Openness Network
in SEE

Udhërrëfyes për Qeverisje të Mirë për Institucionet Shtetërore në Kosovë

Bazuar në Indeksin e Hapjes/
Transparencës Rajonale

Për vitin:
2016

Ky projekt
financohet nga
Bashkimi
Evropian

METAMORPHOSIS

WESTMINSTER
FOUNDATION FOR
DEMOCRACY

CRTA

ZaštoNe?

QENDRA PËR
DEMOKRATIKU
TRANZICIJU

ODK
OPEN DATA KOSOVO

MJAFT!

Projekti "Llogaridhënia, Teknologjia dhe Transparenca Institutionale në Evropën Juglindore - ACTION SEE" implementohet nga Fondacioni Metamorphosis, Fondacioni Westminster për Demokraci, CRTA - Qendra për Kërkim, Transparenca dhe Përgjegjësi, Shoqata e Qytetarëve Pse jo?, Qendra për Tranzicion Demokratik, Open Data Kosovo (ODK) dhe Lëvizja Mjaft!

Udhërrëfyes për Qeverisje të Mirë

për Institucionet Shtetërore
në Kosovë

Për vitin: 2016

Pishtinë, Shator 2017

PUBLIKUES:

Open Data Kosovo

Open Data Kosovo promovon idenë që të dhënat qeveritare duhet të jenë të hapura, dhe lirisht të disponueshme për të gjithë që t'i përdorin dhe ripublikojnë sipas dëshirës, pa kufizime nga autoriteti, patentat ose mekanizmat e tjerë të kontrollit.

Adresa: "Ganimete Tërbeshi" 26A,
10000 Prishtinë, Kosovë

Tel: +377 44 644 063

Web: opendatakosovo.org

E-mail: info@opendatakosovo.org

Publikuesi:

Blinera Meta Shala

Redaktorët:

Blinera Meta Shala

Andrea Garaiova

Ekspertët:

Dafina Olluri

ACTION SEE (Accountability, Technology and Institutional Openness Network in the South East Europe region) është një rrjet i organizatave të shoqërisë civile që punojnë së bashku në promovimin e llogaridhënjes në regionin e Evropës Jug-Lindore, duke ngritur potencialin për aktivizëm qytetar, promovimin e të drejtave të njeriut dhe liritë në internet, dhe duke ndërtuar kapacitetet dhe interesimin brenda shoqërisë civile për të përdorur teknologjinë për promovimin e demokracisë.

Antarët themelor të organizatës janë Metamorphosis nga Maqedonia, Center for Democratic Transition nga Mali i Zi, Center for Research, Transparency and Accountability nga Serbia, dhe Why Not nga Bosnja dhe Hercegovina.

ACTIONSEE punon me partnerët nga Shqipëria të organizatës MJAFT! dhe Open Data Kosovo nga Kosova.

KORDINATOR I PROJEKTIT:

Metamorphosis Foundation

Macedonia

Web page: www.metamorphosis.org.mk

ORGANIZATAT PARTNERE:

Westminster Foundation for Democracy

Great Britain

Web page: www.wfd.org

CRTA – Center for Research,
Transparency and Accountability

Serbia

Web page: www.crt.rs

Citizens Association Why not?

Bosnia and Herzegovina

Web page: www.zastone.ba

Center for Democratic Transition

Montenegro

Web page: www.cdtmn.org

Open Data Kosovo (ODK)

Kosovo

Web page: www.opendatakosovo.org

Levizja Mjaft!

Albania

Web page: www.mjaft.org

PËRMBAJTJA

1. GENERAL INFORMATION	5
2. INSTITUCIONET SHITETËRORE	7
2.1 EKZEKUTIVI QENDROR – ZYRA E KRYEMINISTRIT	7
2.1.1 REKOMANDIMET E PËRGJITHSHME	7
QASJA NË INFORMATA	7
Monitorimi, Raportimi, Planifikimi Strategjik	8
Informata mbi Organizatën	9
2.1.2 HAPAT E VEPRIMIT	10
Monitorimi, Raportimi, Planifikimi Strategjik	10
Informata mbi Organizatën	11
Prokurimi Publik	12
Ministritë	13
Agjencitë Ekzekutive	14
2.2 KUVENDI	14
2.2.1 REKOMANDIMET	14
2.2.2 HAPAT E VEPRIMIT	18
2.3 GJYQËSORI	21
2.3.1 REKOMANDIMET	21
2.3.2 HAPAT E VEPRIMIT	23
2.4 GJYKATA SUPREME	25
2.4.1 REKOMANDIMET	25
2.5 PROKURORIA	26
2.4.1 REKOMANDIMET	26
2.5.2 HAPAT E VEPRIMIT	28
2.6 ZYRA E KRYEPROKURORIT	29
2.6.1 REKOMANDIMET	29
2.6.2 HAPAT E VEPRIMIT	31
3. METODOLOGJIA	32
4. PROJEKTI	34

1. INFORMATA TË PËRGJITHSHME

Transparenca/hapja përfaqëson një kusht kyç të demokracisë – pasi që ajo u mundëson qytetarëve të marrin informacion dhe njohuri të nevojshme për një pjesëmarrje të barabartë në jetën politike dhe për një vendim-marrje efektive dhe mbajtjen e institucioneve të përgjegjshme për politikën që ato udhëheqin. Institucionet e ndryshme rreth botës ndërmarrin aktivitete specifike me qëllim të rritjes së transparencës dhe llogaridhënies ndaj qytetarëve.

Qeverisja e hapur apo transparente bazohet në katër parime organizative: transparencë, qasshmëri, integritet dhe ndërgjegjësim. Këto parime duhet të zbatohen për të gjitha degët dhe nivelet e qeverisjes, nga ekzekutivi qendror deri tek vetëqeverisja lokale, në parlament dhe sistemin gjyqësor.

Indeksi i Transparencës/Hapjes është një tregues i përbërë që mat shkallën në të cilën qeveritë e shteteve të Ballkanit Perëndimor janë të hapura për qytetarët dhe shoqërinë dhe është i projektuar në atë mënyrë që të përcaktohet se në çfarë shkalle qytetarët e Ballkanit Perëndimor marrin informacion të përshtatshëm dhe të kuptueshëm nga institucionet e tyre.

Indeksi i Hapjes/Transparencës është pjesë e ACTION SEE – Projekti “Llogaridhënia, Teknologjia dhe Transparenca Institucionale në Evropën Juglindore”, projekt ky i financuar nga Bashkimi Evropian, i cili implementohet nga 7 organizata në 6 shtete: Fondacioni Metamorphosis në Maqedoni, CRTA - Qendra për Hulumtim, Transparencë dhe Përgjegjësi në Serbi, Shoqata Qytetare Pse jo? në Bosnje dhe Hercegovinë, Qendra për Tranzicion Demokratik (CDT) në Mal të Zi, Open Data Kosovo (ODK) në Kosovë dhe Lëvizja Mjaft! në Shqipëri, dhe Fondacioni për Demokraci Westminster.

Për më tepër, ActionSEE është një rrjet i organizatave të shoqërisë civile që punojnë bashkërisht në promovimin dhe sigurimin e llogaridhënies dhe transparencës së qeverisë në rajonin e Evropës Juglindore, duke rritur potencialin për aktivizim qytetar dhe pjesëmarrjen qytetare, promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave dhe lirive të njeriut në internet dhe ndërtimin e kapaciteteve dhe interesave brenda organizatave të shoqërisë civile dhe individëve në rajon duke përdorur teknologjinë në punën e promovimit të demokracisë.

Për këtë qëllim, për të matur shkallën e hapjes institucionale, partnerët e ACTION SEE duke vepruar sipas standardeve ndërkombëtare, rekomandimeve si dhe shembujve të praktikave të mira, vlerësuan institucionet përmes treguesve të veçantë sasiorë dhe cilësorë, të cilët vlerësojnë institucionet në bazë të: qasshmërisë së informacionit në ueb faqet zyrtare të institucioneve, cilësinë e kornizës ligjore, burimet e tjera të informimit publik dhe pyetësorë të dorëzuar në institucione.

Përgjigjja e institucioneve ndaj pyetësorëve ishte një tregues shtesë për transparencën/hapjen e tyre. Shumë institucione morën pikë negative prej treguesve për shkak të mos përgjigjes së tyre, gjë që është gjithashtu e rëndësishme për t'u përmendur për dy arsye: së pari, përgjigjja apo reagimi institucional është një tregues për vetë hapjen/transparencën dhe së dyti mos përgjigjja e institucionit ka ndikuar negativisht në rezultatet e indeksit të tyre, sepse ata automatikisht u notuan me 0. Përveç kësaj, disa nga treguesit mund të jenë vlerësuar pozitivisht nëse janë zbatuar vetëm ligjet ekzistuese.

Matja u zhvillua në periudhën nga tetori deri në fund të dhjetorit 2016. Bazuar në të dhënat dhe gjetjet e monitorimit, u zhvilluan një grup rekomandimesh dhe udhëzuesish drejtuar institucioneve në bazë të rezultateve të hulumtimit. Hapat e rekomanduar për secilën kategori të institucioneve janë bërë në bazë të treguesve që nuk janë përmbushur plotësisht. Përveç kësaj, meqë disa nga kategoritë e institucioneve janë marrë si mostra, si agjencitë ekzekutive, vetëqeverisjet lokale, gjykatat dhe prokuroritë, për këto institucione rekomandimet dhe hapat e veprimit janë të përgjithshme për të gjithë grupin e institucioneve.

Lexuesit mund të gjejnë metodologjinë dhe informacionin e përgjithshëm të projektit në fund të këtij dokumenti.

2. INSTITUCIONET SHETËRORE

2.1 EKZEKUTIVI QENDROR – ZYRA E KRYEMINISTRIT

2.1.1 REKOMANDIMET E PËRGJITHSHME

Kosova vjen në vendin e tretë në hapjen e ekzekutivit me një rezultat të përgjithshëm prej 39.95%.

QASJA NË INFORMATA

Infrastruktura për qasje në informata është e pranishme dhe ligji për qasje të lirë në dokumentet publike që rregullon mënyrën e funksionimit të Lirisë së Informacionit ekziston. Institucioni ka një person të caktuar i cili merret me kërkesat për qasje në dokumentet publike dhe ekziston një afat i arsyeshëm kohor për t'iu përgjigjur kërkesave. Sidoqoftë, e drejta për qasje në informata nuk duket se zbatohet për ndërmarrjet shtetërore, kompanitë publike apo entitetet e tjera që janë në pronësi apo të kontrolluara nga shteti. Institucionet deri më tani nuk kanë ofruar një listë apo regjistër të dokumenteve që janë në dispozicion dhe në posedim të tyre dhe nuk i bëjnë ato publike, edhe pse kjo që parashihet me ligj. Ne rekomandojmë që institucioni të miratojë këtë praktikë pasi që do të thjeshtonte procedurën si për zyrtarin publik ashtu edhe për parashtruesin e kërkesës.

Ekzekutivit qendror, përkatesisht Zyrës së Kryeministrit, gjithashtu i mungon një bashkëveprim më aktiv me qytetarët, në cilën fushë Kosova u vlerësua me më pak pikë në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Një hap i parë drejt përmirësimit të këtij aspekti të hapjes do të ishte kalimi në mënyra më bashkëkohore të ndërveprimit me qytetarët, si Twitter dhe Facebook. Kosova ka marrë nota relativisht të larta në treguesit e konsultimeve publike duke mbledhur 68.75%. Ne rekomandojmë krijimin e një mekanizmi i cili u mundëson qytetarëve dhe palëve të interesit për të sfiduar vendimet, aty ku nuk është kryer procesi i duhur i konsultimit publik.

Monitorimi, Raportimi, Planifikimi Strategjik

Kosova ka arritur rezultatin më të ulët prej të gjitha vendeve të Ballkanit Perëndimor lidhur me ndërgjegjësimin/efektivitetin, duke arritur vetëm 24.96%. Njëri nga elementët kryesorë që mungon në nivelin e Ekzekutivit është vlerësimi dhe monitorimi i përgjithshëm i projekteve dhe politikave. Një pasqyrë kontekstuale tregon që Kosova është ekspozuar ndaj shumë projekteve dhe politikave të orientuara nga donatorët. Megjithatë, nuk ekziston asnjë mekanizëm për monitorimin e performancës së këtyre projekteve dhe politikave dhe ndikimin e programeve dhe planeve reformuese. Progresi ose regresi nuk dokumentohet, gjë që paraqet një sfidë të madhe të hapjes/transparencës, si dhe një rrezik të jo-efikasitetit. Ne rekomandojmë trajtimin e kësaj çështje në mënyrë më strategjike duke vendosur një sistem të vlerësimit dhe monitorimit të projekteve dhe politikave.

Integriteti

Fusha në të cilën Ekzekutivi është duke performuar mirë është deklarimi i pasurisë nëpërmjet kartelave të aseteve, të menaxhuara nga Agjencia Kundër Korrupsionit, e cila në studimin tonë bie nën kategorinë e Integritetit. Treguesit e integritetit janë të lidhura me deklarimin e pasurisë, kodin e mirësjelljes dhe konfliktin e interesit, të tri këto procese në Kosovë janë të rregulluara dhe i japin këtij institucioni një rezultat prej 100%.

Transparenca

Një prej grackave më të mëdha të Ekzekutivit të Kosovës është transparenca buxhetore. Shpenzimet buxhetore dhe llogaritë përfundimtare nuk gjenden në ueb faqen zyrtare. Nuk ekziston informacion për nivelin dhe përbërjen e borxhit publik, shërbimin e borxhit dhe mënyrën se si menaxhohet borxhi. Gazeta zyrtare e vendit përmban buxhetin e përgjithshëm që mbulon shpenzimet e përgjithshme të institucioneve të Kosovës. Sidoqoftë, ueb faqja nuk ofron informacion të qasshëm, të kuptueshëm dhe gjithëpërfshirës mbi buxhetin e planifikuar dhe shpenzimet qeveritare, për të cilën çështje ne këshillojmë që duhet trajtuar menjëherë.

Informata mbi Organizatën

Ekzekutivi i Kosovës është vlerësuar me një mesatare prej 63%, kur është fjala për transparencën e informatave organizative. Ueb faqja në përgjithësi është e mbushur mirë me njoftime për shtyp të seancave të Qeverisë, me dokumente zyrtare, raporte, strategji, plane vjetore të punës dhe deri në një masë me informata mbi shërbyesit civilë. Megjithatë, ekziston një problem me konsistencën dhe organizimin e dokumenteve të tilla brenda ueb faqes. Informatat nuk janë të publikuara gjithmonë në tri gjuhët zyrtare të vendit, raportet janë të shpërndara dhe nuk ndjekin një model specifik. Hapsira e kërimit të ueb faqes nuk funksionon siç duhet, gjë që e vështirëson kërkimin e sendeve/dokumenteve brenda ueb faqes.

Prokurimi Publik

Problemi kryesor sa i përket transparencës është prokurimi publik. Kosova është prapa Malit të Zi, Serbisë, Bosnjës dhe Hercegovinës dhe Maqedonisë, me një rezultat prej vetëm 40%. Ueb faqja e Zyrës së Kryeministrit nuk ofron planet dhe rezultatet e prokurimit. Një mënyrë efektive për të përmirësuar ndjeshëm rezultatin e transparencës do të ishte publikimi i rregulloreve, planeve dhe rezultateve të prokurimit në ueb faqe në një mënyrë që mund të jenë të qasshme nga qytetarët.

2.1.2 HAPAT E VEPRIMIT

Për të rritur rezultatin e përgjithshëm, ne rekomandojmë Zyrën e Kryeministrit të ndërmarrë hapat e mëposhtëm:

Qasja në Informata

- Të krijohen dhe përditësohen listat e regjistrave të dokumenteve që ata kanë në posedim dhe të vihen ato në dispozicion të publikut;
- Të sigurohet që qeveria të ketë një llogari aktive të Facebook-ut dhe Twitter-it për komunikim me publikun;
- Të hartohet plan ose strategji për zhvillimin e aftësive dhe kapaciteteve të nëpunësve civil për përdorimin e mediave sociale si pjesë e detyrave të tyre zyrtare;
- Të zgjerohet e drejta për qasje në dokumente publike edhe për ndermarje publike në ndërmarrjet shtetërore duke bërë ndryshimin e legjislacionit ose rregulloreve përkatëse
- Të rregullohen lobistët dhe aktivitet e lobimit duke miratuar një ligj për këtë fushë
- Të institucionalizohet ekzistimi i detyrueshëm të një regjistri të lobistëve dhe të vendoset një organ të pavarur përgjegjës për menaxhimin e këtij regjistri
- Të themelohet një mekanizëm përmes të cilit qytetarët do të jenë në gjendje të sfidojnë vendimet të cilat janë marrë përmes një procesi jo adekuat

Monitorimi, Raportimi, Planifikimi Strategjik

- Të krijohet një kornizë ligjore dhe një sërë treguesish për monitorimin e performancës dhe efektivitetin e politikave, si dhe ndikimin e programeve dhe planeve reformuese (gjatë zbatimit dhe pas); të hartohet një dokument i brendshëm që rregullon dhe udhëzon monitorimin dhe vlerësimin e programeve dhe projekteve;
- Të vendoset një procedurë për raportimin e arritjeve dhe mangësive të politikave në ZKM individualisht nga ministrinë përkatëse;
- Të forcohen mekanizmat ekzistues për vlerësimin e ndikimeve të mundshme të akteve ligjore ekzistuese ose të përgatitura (duke përfshirë vlerësimet rregullative)
- Të krijohet një organ brenda Zyrës së Kryeministrit i ngarkuar me planifikimin strategjik të politikave qeveritare.

Integriteti

- Të vendosen mekanizma të qarta për zbatimin e Kodit të Etikës;
- Të zhvillohen dhe përcaktohen më tej procedurat brenda Kodit të Etikës për trajtimin e shkeljeve të Kodit.

Transparenca

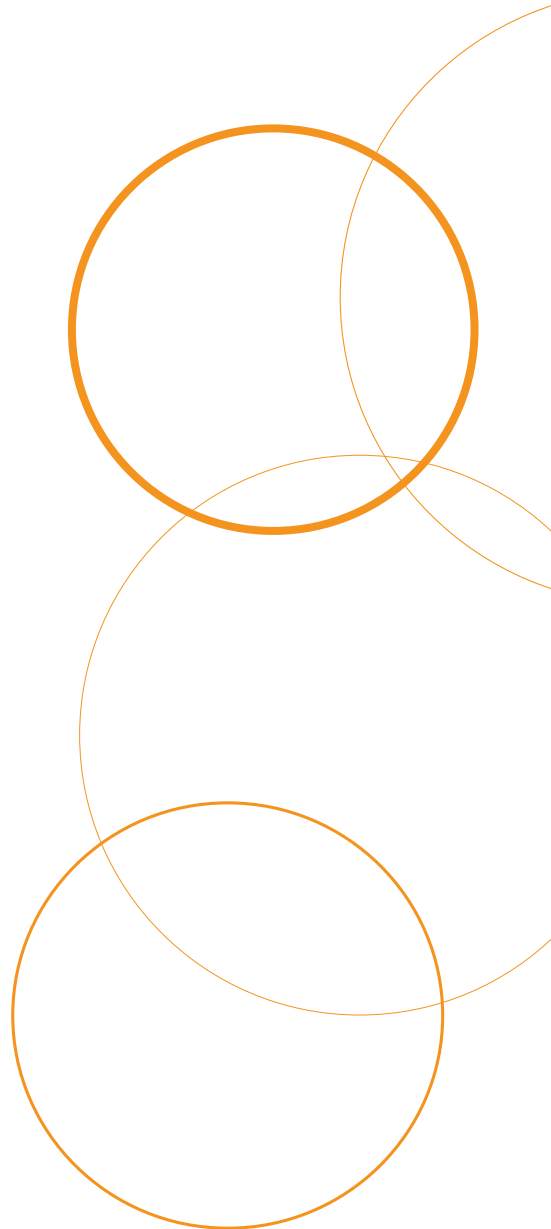
- Të sigurohet që informatat e kuptueshme dhe gjithëpërfshirëse për buxhetet dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore të publikohen në ueb faqen e të ZKM-së (duke përfshirë tabelat dhe sqarimet verbale), të publikohet një raport gjashtë mujor për shpenzimet buxhetore;
- Të sigurohet që projektligji për buxhetin dhe dokumentacioni mbështetës i buxhetit të përfshijnë kostot që janë të diferencuara nga njësitë shpenzuese duke përfshirë klasifikimin funksional dhe atë ekonomik;
- Të institucionalizohet praktika e publikimit të raporteve brenda Vitit mbi borxhin aktual;
- Të zhvillohet një bazë ligjore për një proces transparent të buxhetimit duke përfshirë pjesëmarrjen e publikut në përgatitjet e buxhetit të shtetit;
- Të krijohet dhe Publikohet Buxheti i Qytetarëve.

Informata mbi Organizatën

- Të publikohet në ueb faqe programi vjetor i punës, i informatave lidhur me personelin (duke përfshirë emrat dhe pozitat), pagat, kontaktet, fushëveprimin institucional, organogramin, rezymetë e stafit dhe raportet e punës, si dhe listën e regjistrave të dokumenteve në posedim të saj;
- Të sigurohet publikimi i njoftimeve për shtyp mbi seancat e qeverisë dhe informatat rreth konferencave për shtyp pas takimeve të kabinetit qeveritar në ueb faqen e ZKM-së;
- Të publikohen agjendat e seancave të ardhshme qeveritare dhe procesverbalet e seancave të kaluara në ueb faqen e qeverisë.

Prokurimi Publik

- Ehtë 0t'1S0 0S0b0r1P0P 0P0U0t0P0S0 S 3t03Y0t0 0t 0°A 0t0 0t 00S00Y0000P0aY0 0S0P0P0P0 S 0P0S0t0P000S0 0t 30P0P00P0 0t S0t0Y0t0 0t0 0b0r100S0 0t 00S00t0 S 0S0r1P0S0 0t 0003Y00P0
- Të sigurohet që informatat kontraktuese të jenë në dispozicion të publikut në ueb faqen e ZKM-së;
- Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset lidhur me prokurimin publik janë të publikuara në ueb faqe;
- Të kompletohen rregullat ekzistuese dhe procedurat në mënyrë që t'u mundësohet ofertuesve të pasuksesshëm që të iniciojnë një rishikim zyrtar të vendimeve të prokurimit;
- Të kompletohet korniza ekzistuese ligjore në mënyrë që të sigurohet një tenderim konkurrues në prokurimet e mëdha (> 0.5% e GDP-së);
- Të definohen kushtet specifike për ofertat njëburimore (situata në të cilën një furnitor është burimi i vetëm i një aftësie, produkti, shërbimi, apo teknologjie)

Ministritë

Ministritë e Kosovës përmbushin 41% të kriterëve të hapjes/transparencës.

Ministritë e Kosovës kanë arritur një rezultat mjaft të ulët sa i përket Qasshmërisë. Një seri e pikëve të ulëta mund të shihet në pjesëmarrjen e OJQ-ve në hartimin e ligjeve. Rezultati është mjaft i ulët edhe për thirrjet, rezultatet, raportet dhe vlerësimet e konsultimeve publike. Në këtë aspekt, Ministria e Rinisë, Kulturës dhe Sporteve dhe Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor dallojnë me një rezultat të lartë prej 51%, ndërsa Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë ka arritur rezultatin më të ulët me vetëm 10%. Ministritë e Kosovës duhet të përpiqen që të angazhojnë OJQ-të vazhdimisht në konsultimet publike.

Sa i përket Ndërgjegjësimit, ministritë e Kosovës, ashtu si Zyra e Kryeministrit, janë vlerësuar me pak pikë në monitorimin dhe vlerësimin e politikave dhe programeve të tyre dhe ndikimin e reformave të tyre. Ne rekomandojmë që ministritë të krijojnë një kornizë ligjore dhe një sërë treguesish për monitorimin e performancës dhe efektivitetin e politikave, si dhe ndikimin e programeve dhe planeve reformues (gjatë zbatimit dhe pas).

Ministritë e Kosovës kanë arritur një rezultat mbi mesataren sa i përket elementit të Transparencës me një total prej 53%. Buxheti mbetet një aspekt i dobët i transparencës për ministritë e Kosovës; vetëm shtatë ministri kanë publikuar informacionet e tyre buxhetore. Ministritë e Kosovës duhet të publikojnë informatat e kuptueshme dhe gjithëpërfshirëse për buxhetet dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore në ueb faqen e tyre.

Pikët për transparencën e Prokurimit Publik ndryshojnë shumë nga një ministri në tjetrën, disa dështojnë plotësisht me 0%, ndërsa të tjerat arrijnë një rezultat prej 100%. Kjo na bën të besojmë se nuk ekziston ndonjë plan ose strategji e qëndrueshme për transparencën e prokurimit publik dhe pikët e fituara janë rezultat i nismave individuale brenda ministrive. Rezultati mbi transparencën potencialisht mund të përmirësohet duke publikuar planet e prokurimit publik dhe ftesat për prokurime publike në ueb faqet publike.

Agjencitë Ekzekutive

Agjencitë ekzekutive përmbushin vetëm 18.65% të treguesve të hapjes, duke u renditur në fund të listës pas Shqipërisë, Bosnjës dhe Hercegovinës, Maqedonisë, Malit të Zi dhe Serbisë.

Ueb faqet e këtyre organeve nuk janë të përditësuara dhe në shumicën e rasteve ato janë shumë të vështira për t'u hulumtuar ose thjesht informacionet nuk gjenden aty. Agjencitë arrijnë një rezultat prej 0% kur bëhet fjalë për qasje në informata, ndërveprim me qytetarët dhe monitorim. Asnjë nga agjencitë ekzekutive nuk ka publikuar buxhetet në ueb faqet e tyre. Kjo përbën një rrezik serioz të mos transparencës buxhetore. Ne i rekomandojmë të gjithave agjencive ekzekutive të punojnë në drejtim të krijimit të institucioneve më transparente dhe të përgjegjshme, në të gjitha domenet e hapjes/transparencës.

2.2 KUVENDI

2.2.1 REKOMANDIMET

Parlamenti i Kosovës shënoi 60% në treguesit e hapjes, duke arritur kështu në vendin e dytë në renditjen e kuvendeve të Ballkanit Perëndimor. Ajo qendron prapa Malit të Zi, i cili udheheqë me 80%, dhe ndan vendin e dytë me Shqipërinë, e cila shënon 60%. Ky rezultat është disi i kënaqshëm, dhe tregon disa përpjekje të qarta për të rritur hapjen parlamentare ndaj qytetarëve. Megjithatë, ka vend për përmirësim. Analiza e mëposhtme ofron një numër të vëzhgimeve që mund të bëhen në bazë të të dhënave të mbledhura dhe pasohen nga rekomandime se si gjendja aktuale mund të përmirësohet.

Qasshmëria

Kuvendi i Kosovës ka arritur një rezultat prej 47.73% në aspektin e Qasshmërisë. Ky rezultat e vendos Kuvendin e Kosovës në fund të listës krahasuar me shtetet e tjera rajonale në Ballkanin Perëndimor. Në indeksin e pikëve, Kosova paraqitet në një pozitë mjaft të lartë kur bëhet fjalë për infrastrukturën ekzistuese për lirinë e informimit, të mishëruar me Ligjin për Qasjen në Dokumente Publike. Institucioni ka një person të caktuar që merret me kërkesat e Qasjes në Dokumente Publike (FOI) dhe ekziston një afat i arsyeshëm kohor për t'u përgjigjur kërkesave. Sidoqoftë, siç duket e drejta e qasjes në informata nuk zbatohet për ndërmarrjet shtetërore, kompanitë publike, apo entitetet e tjera që janë në pronësi ose të kontrolluara nga shteti. Një aspekt tjetër që pengon zbatimin e duhur të këtij ligji është mos publikimi i një liste të regjistrave dhe dokumenteve në posedim të Parlamentit, siç kërkohet me ligj. Kjo është e ngjashme me situatën në institucionet ekzekutive dhe institucionet e tjera publike. Vendosja e një praktike të tillë do të thjeshtonte procedurën si për zyrtarin publik ashtu edhe për parashtruesin e kërkesës. Një mangësi e ngjashme zakonisht gjendet në të gjitha vendet e rajonit, por është relativisht e thjeshtë që një gjë e tillë të korrigjohet dhe kjo menjëherë do të rriste rezultatin e hapjes/transparencës së institucionit. Është e paqartë nëse ekziston një sistem trajnimi dhe udhëzimi i krijuar për t'u mundësuar punonjësve publikë që të vlerësojnë të dhënat, bazat e të dhënave dhe informatave të tjera për të përmbushur detyrimet e tyre sipas ligjit për qasje në dokumente.

Kuvendi ka një marrëdhënie të mirë me shoqërinë civile dhe ekzistojnë rregulla të procedurës që rregullon qasjen e shoqërisë civile dhe qytetarëve në informimin mbi punën e kuvendit si dhe pjesëmarrjen në komisionet parlamentare. Kjo është reflektuar në rezultatin e fortë të arritur nga Kosova në këtë.

Nuk është krijuar një mekanizëm i peticioneve online dhe siç duket as nuk është në plan për të lëvizur në këtë drejtim. Në dy treguesit përkatës Kosova arrin një rezultat zero. Kuvendi i Kosovës duhet të synojë të lëvizë drejt mënyrave më bashkëkohore të bashkëveprimit me qytetarët. Miratimi i praktikës së peticioneve elektronike pa dyshim do të rriste hapjen/transparencën e Kuvendit në aspektin e qasshmërisë.

Efektiviteti

Kosova ka arritur një rezultat prej 50% kur bëhet fjalë për Efektivitetin i cili lidhet me planifikimin strategjik dhe monitorimin parlamentar si mjet i hapjes/transparencës. Përsëri, ngjashëm me gjetjet që dolën nga vlerësimi i Fuqisë Ekzekutive, Kuvendi i Kosovës nuk arrin të vlerësojë efektivitetin dhe ndikimin e ligjeve të tij, pavarësisht nëse ato janë duke u përgatitur ose veç kanë hyrë në fuqi. Vlerësimi i ndikimit është i rëndësishëm, pasi që mundëson zbulimin e rasteve të politikave dhe ligjeve joefektive. Duhet të parashikohen mënyra se si të matet ndikimi i ligjeve dhe pastaj ato mënyra të përdoren sistematikisht.

Integriteti

Kosova vlerësohet lartë në komponentin e integritetit me një rezultat të përgjithshëm prej 83%, duke qëndruar e dyta pas Malit të Zi me një rezultat prej 97%. Treguesit e integritetit matin kodet e etikës, parandalimin e konfliktit të interesit, si dhe rregullat e lobimit - të cilat nuk zbatohen për Kosovën dhe deklarimin e pasurisë nga deputetët. Të gjitha këto aspekte janë të rregulluara me ligj dhe sigurojnë një bazë të mirë për zhvillimin e integritetit parlamentar. I njëjti model është vërejtur në indeksin e pushtetit ekzekutiv, duke demonstruar rëndësinë e përfshirjes së rregullave të deklarimit të pasurisë në ligj.

Transparenca

Vlerësimi i nivelit të transparencës së Kuvendit të Kosovës është bërë duke matur 46 tregues lidhur me informacionin organizativ, prokurimin publik dhe buxhetin e shtetit. Në këto kategori Kosova ka arritur një rezultat prej 60%, duke mbetur prapa Malit të Zi, i cili ka arritur një rezultat prej 86%.

Në përgjithësi, Kuvendi i Kosovës ka arritur një rezultat të mirë në lidhje me informacionin organizativ - një komponent që shqyrton cilësinë dhe sasinë e informacionit mbi funksionimin e këtij institucioni. Ueb faqja zyrtare e Kuvendit përmban të gjitha ligjet, ndryshim-plotësimet ligjore, projektligjet, rregulloret, strategjitë dhe raportet e punës. Seancat parlamentare transmetohen rregullisht, agjendat publikohen paraprakisht dhe ueb faqja përditësohet vazhdimisht. Ajo çka mungon është evidenca e pjesëmarrjes së deputetëve në seancat parlamentare, si dhe më shumë informata rreth zyrtarëve publik që punojnë në këtë institucion. Qëllimi i tërë kësaj duhet të jetë publikimi i informatave rreth departamenteve të ndryshme, zyrtarëve publikë që punojnë atje, duke përfshirë rezymetë e tyre dhe informatat e pagave, me qëllim që të arrihet transparenca e plotë organizative.

Në mënyrë të ngjashme, me hulumtimin e kryer në nivel të Ekzekutivit, Kuvendi i Kosovës ka një rezultat të dobët në transparencën lidhur me prokurimin publik. Thirrjet për tenderim dhe vendimet për procedurat e prokurimit publik nuk publikohen në ueb faqe, sikurse që nuk publikohen as kontratat, anekset dhe planet e prokurimit publik. Në fushën e prokurimit publik, Kuvendi i Kosovës si dhe institucionet e tjera publike mbeten në anën e errët dhe prokurimi publik në fakt nuk është publik. Kjo e ul rezultatin e Kosovës nëpër institucione si dhe rezultatin e përgjithshëm të vendit. Kosova është e fundit në rajon që të fillojë të mendojë lidhur me hapjen/transparencën e informatave mbi prokurimin publik për publikun, i cili është një element thelbësor i transparencës dhe geverisjes së mirë.

Të njëjtat modele mund të vërehen në treguesit lidhur me transparencën e Buxhetit të Shtetit. Llogaritë përfundimtare të shpenzimeve buxhetore nuk publikohen në ueb faqe, sikurse që nuk publikohet as raporti gjashtëmujor. Një rekomandim që ne kemi është publikimi i të ashtuquajturit buxhetit të qytetarëve, një mënyrë për të thjeshtësuar buxhetin e ndërlikuar institucional në një format i cili është i lehtë për t'u kuptuar për qytetarin e zakonshëm, duke pasur parasysh rritjen e transparencës fiskale.

2.2.2 HAPAT E VEPRIMIT

Me qëllim të rritjes së rezultatit të përgjithshëm dhe adresimit të çështjeve të cekura më lart, Kuvendi i Kosovës duhet të ndërmarrë hapat në vijim:

Qasshmëria

- Të krijohen mekanizma për pranimin e komenteve publike mbi projektligjet;
- Të krijohet një praktikë e rregullt e kërkimit të komenteve publike mbi ligjet/strategjitë/ deklaratat/aktet dhe dokumente të tjera;
- Të sigurohet që Kuvendi të ketë një llogari aktive të Facebook-ut dhe Twitter-it për komunikim me publikun;
- Të krijohet një mekanizëm për petitionet elektronike dhe të krijohet një politikë/plan komunikimi për promovimin e tyre;
- Të fillohet promovimi në mënyrë aktive i mekanizmit të petitionit elektronik në ueb faqen e saj ose në mediat sociale;
- Të zgjerohet e drejta e qasjes në dokumente publike në ndërmarrjet shtetërore duke bërë ndryshim-plotësimet e kërkuara në legjislacionin ose rregulloret përkatëse;
- Të obligohen autoritetet publike për të krijuar dhe azhurnuar listat e regjistrave të dokumenteve në posedim të tyre dhe për t'i bërë ato publike;
- Të krijohet një sistem i trajnimit dhe udhëzimit për t'i mundësuar punonjësve të gjykatave që të vlerësojnë të dhënat, bazat e të dhënave dhe informatave të tjera që duhet zbuluar;
- Të përmirësohen më tej informatat e disponueshme lidhur me qasjen/hyrjen në ndërtesën e Kuvendit (p.sh. qendra e vizitorëve, vizitat me udhëheqës, vizitat arsimore, orët e pritjes, qasja/prezenca në seancat plenare etj.)
- Të krijohet një procedurë parlamentare për sjelljen e përfaqësuesve të kabinetit qeveritar në Kuvend për t'iu përgjigjur pyetjeve të deputetëve.

Efektiviteti

- Të forcohen mekanizmat ekzistues për vlerësimin e ndikimeve të mundshme të akteve ligjore ekzistuese ose të përgatitura (duke përfshirë vlerësimet rregullative)

Integriteti

- Të rregullohen lobistët dhe aktivitetet e lobimit duke miratuar një ligj për këtë fushë;
- Të institucionalizohet një ekzistim i detyrueshëm i një regjistri të lobistëve dhe të vendoset një organ i pavarur përgjegjës për menaxhimin e këtij regjistri;
- Të forcohen mekanizmat ekzistues për monitorimin e zbatimit të Kodit të Etikës për deputetët;
- Të hartohen procedura kundër bërjes publike të informatave mbi rezultatet përfundimtare të hetimeve në akuza për sjellje joetike;
- Të institucionalizohet një natyrë obliguese/detyruese (nëpërmjet ligjit ose rregullores) të vendimeve të një organi të pavarur mbikëqyrës;
- Të krijohet një organ i pavarur mbikëqyrës ose komision për informim për të siguruar pajtueshmërinë me rregullat e së drejtës për informacion;
- Të kompletohet dokumentacioni ekzistues i mbikëqyrjes për periudhën e kaluar (sidomos për dy vitet e fundit);
- Të forcohet llogaridhënia e zyrës së auditimit ndaj Kuvendit.

Transparenca

- Të publikohet dokumentacioni dhe regjistrimet e votimit për seancat e komisioneve;
- Të publikohen në ueb faqe transkriptat dhe regjistrimet e votimit të plenumit;
- Të publikohen në ueb faqe organogrami institucional, fushëveprimi i punës, rezymetë, emrat e personelit, pozitat, pagat, kontaktet, lista e regjistrave të dokumenteve në posedim të Kuvendit, plani vjetor të punës;
- Të përmirësohen audio dhe video transmetimet e grupeve punuese;
- Të përmirësohen audio dhe video transmetimet të seancave plenare;
- Të sigurohen informatat e rregullta për pjesëmarrjen e deputetëve në komisione dhe seanca plenare;
- Të vendoset pjesëmarrja, transparenca dhe vlerësimi i cilësisë brenda procesit të VNR-së
- Të vendosen politikat dhe procedurat që qeverisin publikimet dhe marrëdhëniet e Kuvendit;
- Të bëhen ndryshim-plotësimet e kërkuara në ligj për të institucionalizuar ndalimin e pjesëmarrjes së kompanive të dënuara për ryshfet në ofertat e ardhshme të prokurimit;
- Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset lidhur me prokurimin publik janë të publikuara në ueb faqen e Kuvendit;
- Të kompletohen rregullat dhe procedurat ekzistuese në mënyrë që t'u mundësohet ofertuesve të pasuksesshëm të iniciojnë një rishikim zyrtar të vendimeve të prokurimit;
- Të kompletohet korniza ekzistuese ligjore në mënyrë që të sigurohet një tenderim konkurrues në prokurimet e mëdha (> 0.5% e GDP-së);
- Të definohen kushtet specifike për ofertat njëburimore (situata në të cilën një furnitor është burimi i vetëm i një aftësie apo teknologjie);
- Të sigurohet që propozimi i buxhetit të qeverisë të diskutohet në një numër të mjaftueshëm të seancave të komisioneve;
- Të sigurohet që projektligji për buxhetin dhe dokumentacioni mbështetës i buxhetit përfshijnë kostot që janë të diferencuara nga njësitë shpenzuese duke përfshirë klasifikimin funksional dhe atë ekonomik;
- Të sigurohet që buxheti dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore publikohen në ueb faqen e Kuvendit, publikimi i raportit gjashtë mujor për shpenzimet buxhetore;
- Të krijohet një praktikë nga ana e Zyrës së Shtetërore të Auditimit që të kryej në kontroll të llogarive përfundimtare;
- Të publikohet Buxheti i Qytetarëve.

2.3 GJYQËSORI

2.3.1 REKOMANDIMET

Qasshmëria

Këshilli Gjyqësor i Kosovës është më së paku i qasshëm nga të gjithë Këshillat Gjyqësor në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Derisa Shqipëria renditet e para me një rezultat prej 73.7%, Kosova arriti të grumbullojë vetëm 28.95%. Ky rezultat mediokër i atribuohet një numri faktorësh. Së pari, Këshilli Gjyqësor i Kosovës nuk ka një mekanizëm për të bashkëvepruar me mediat, të cilave nuk i lejohej pjesëmarrja në seancat e KGJK-së. Kjo është përkundër faktit se Këshilli ka krijuar një zyrë të dedikuar për informim publik. Së dyti, KGJK-së i mungon një mekanizëm publik ankimi që do t'u mundësonte qytetarëve të parashtrojnë ankesa lidhur me punën e gjyqtarëve dhe nënpunësve civil. Së treti, mungon një sistem trajnimi dhe udhëzimi që do t'i pajisë punonjësit e gjykatës me aftësitë për të vlerësuar informacionet që duhet zbuluar dhe në këtë mënyrë të përmbushin detyrimet e tyre sipas ligjit për të Drejtën në Informim. Në këtë mënyrë këto tri fusha përbëjnë fushat e ndërhyrjes, ne rekomandojmë vendimmarrësit të përqendrohen në përmirësimin e qasshmërisë së Këshillit.

Efikasiteti

Efikasiteti është një fushë tjetër në të cilën Këshilli Gjyqësor i Kosovës e gjen veten në fund të renditjes rajonale. Ndërsa këshillat e gjykatave të Bosnjës dhe Malit të Zi përmbushin 100% të kriterëve, rezultatet e KGJK-së shënojnë më pak se gjysma e asaj (47.4%). Aspektet më problematike të situatës aktuale në sektorin e drejtësisë janë mungesa e një sistemi të paanshëm që pengon 'blerjen e gjyqtarëve' (praktika e gjyqtarëve që zgjedhin rastet që ata do të gjykojnë në bazë të preferencave të tyre), mungesa e informacionit mbi numrin e rasteve të pranuar, të trajtuara dhe ato në pritje, dhe mungesa e raportimit të gjykatave tek një autoritet më i lartë. Rezultati i përgjithshëm i ndërgjegjësimit të institucioneve të drejtësisë zvogëlohet nga Gjykata e Apelit, e cila ka marrë 0% në të gjitha kriteret e vëzhguara.

Integriteti

Dispozicioni i informacionit, udhëzimeve dhe procedurave që lidhen me integritetin e sistemit të drejtësisë është pika më e fortë e gjyqësorit të Kosovës. KGJK-ja ka marrë notën e dytë më të lartë në rajon (78.2%) dhe gjykatat e Kosovës kryesojnë renditjen me 100%. Sidoqoftë, duhet të theksohet se kriteret e përmbushjes që vlerësohen këtu lidhen me ekzistencën e kodeve të etikës për gjyqtarët dhe personelin e gjykatës. Ato në asnjë mënyrë nuk reflektojnë nivelet aktuale të integritetit në sistemin e drejtësisë në Kosovë. Gjykata Themelore, Gjykata Supreme, Gjykata e Apelit dhe Dhoma e Posaçme plotësojnë të gjitha standardet e përcaktuara (nëse Kodi i Etikës ekziston dhe publikohet). Vetëm KGJK nuk arrin të përmbushë disa nga kriteret, përkatësisht ekzistenca e procedurave për paraqitjen e ankesave ndaj sjelljeve të supozuara joetike, anketime për vlerësimin e besimit të qytetarëve në sistemin e drejtësisë dhe nevojën për një trajnim etik të detyrueshëm për gjyqtarët.

Transparenca

Tri nën domene shqyrtohen në kuadër të fushës së 'Transparencës' - transparenca e informacionit buxhetor, informacionit organizativ dhe prokurimit publik. Transparenca e përgjithshme e informacionit të ofruar nga KGJK-ja është e ulët, Kosova është e parafundit (43.4%), e ndjekur vetëm nga Shqipëria me 20.7%. Renditjes i kryeson Mali i Zi (73.1%) dhe Serbia (63.5%). Megjithatë, performanca ndryshon në mënyrë të konsiderueshme nga nën-domeni në nën-domen. Ndërsa transparenca e prokurimit publik të KGJK-së vlerësohet me 0%, transparenca buxhetore është 21.3% dhe informacioni organizativ në 74.5%. Prokurimi publik dhe transparenca buxhetore janë pengesa kryesore për një performancë më të mirë të KGJK-së në përgjithësi dhe duhet të përbëjnë një nga fushat e ndërhyrjes prioritare për vendimmarrësit. Në mënyrë të veçantë, përpjekjet për të përmirësuar performancën duhet të përqendrohen në sigurimin që planet e prokurimit, thirrjet, vendimet dhe kontratat të publikohen në ueb faqen e Gjykatës, si dhe buxhetet dhe llogaritë përfundimtare për shpenzimet buxhetore.

2.3.2 HAPAT E VEPRIMIT

Në mënyrë që të rrisë rezultatin e tij të përgjithshëm, Këshilli Gjyqësor i Kosovës duhet të ndërmarrë hapat në vijim:

Qasshmëria

- Të zhvillohen udhëzime të dedikuara për shtyp që përcaktojnë rregullat dhe parimet që rregullojnë marrëdhëniet ndërmjet Këshillit dhe mediave dhe u mundësojnë përfaqësuesve të medias të marrin pjesë në seancat e Këshillit, me përjashtime të nevojshme
- Të krijohet një praktikë e kryerjes së anketave për besimin e qytetarëve në sistemin gjyqësor
- Të krijohet një trajnim dhe një sistem i udhëzimit për t'i mundësuar punonjësve të gjykatave që të vlerësojnë të dhënat, grupet e të dhënave dhe informacione të tjera

Ndërgjegjësimi/Efikasiteti

- Të sigurohet shqyrtimi i të gjitha raporteve të zbatimit të paraqitura nga gjykatat dhe të përcaktohen qartë obligimet dhe afatet për raportim nga gjykatat
- Të alokohen linjat e ndara buxhetore të buxhetit të Këshillit për mirëmbajtjen, operimin dhe kostot e ndërtimit, investimet në ndërtesat e reja, ndihmën juridike, trajnimin dhe edukimin e gjyqtarëve dhe kompjuterizimin (pajisjet, investimet dhe mirëmbajtjen)

Integriteti

- Të krijohet një procedurë për paraqitjen e ankesave ndaj sjelljeve jo-etike në lidhje me punën e gjyqtarëve dhe nëpunësve civil dhe të krijohet qasja në informata përkatëse në ueb faqen e Këshillit
- Të bëhet një trajnim etik i detyrueshëm për gjyqtarët; të identifikohen burimet e brendshme dhe jashtme, përfshirë këtu edhe burimet e huaja për trajnimet etike

Transparenca

- Të sigurohet që buxhetet dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore të publikohen në ueb faqen e Këshillit
- Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset lidhur me prokurimin publik janë të publikuara në ueb faqen e Këshillit
- Të publikohen programet e punës, planet dhe informacionet lidhur me personelin (duke përfshirë emrat dhe pozitat), pagat, kontaktet me anëtarët e Këshillit, fushëveprimet institucionale, organogrami dhe rezymetë e stafit, si dhe listat e regjistrave të dokumenteve në posedim të tij në ueb faqen e tij. Këshilli duhet të sigurojë që ueb faqja të përditësohet rregullisht dhe vazhdimisht me informacione aktuale.

2.4 GJYKATA SUPREME

2.4.1 HAPAT E VEPRIMIT

Në mënyrë që të rrisë rezultatin e saj të përgjithshëm, Gjykata Supreme e Kosovës duhet të ndër marrë hapat në vijim:

- Të sigurohet që procedurat gjyqësore të jenë të hapura për publikun, me përjashtime specifike, të përcaktuara mirë dhe të justifikuara
- Të sigurohet që vendimet të përfshijnë arsyetimin e vendimit
- Të publikohet organogrami institucional, fushëveprimi i punës, emrat, pozitat, pagat dhe rezymetë e stafit, strategjitë aktuale të gjyqësorit, programet dhe planet e punës, listat e regjistrave të dokumenteve në posedim të Gjykatës, të dhënat nga dëgjimet (me përjashtime të kufizuara) statistikave mbi vëllimin e rasteve të pranuar, normat e miratimeve, kohëzgjatja e lëndëve të pazgjidhura (nga gjykata dhe gjykatësi), anonimiteti i aktgjyqimeve në rastet kundër të miturve në ueb faqen e Gjykatës. Përditësimi i vazhdueshëm i ueb faqes me këto dhe informata të tjera të kërkuara ligjërisht.
- Të lëshohet një ndalesë e përgjithshme ndaj pjesëmarrjes së publikut në rastet kundër të miturve
- Të vendosen masat mbrojtëse ndaj vonesës (standardet e performancës, koha normale për fazat në procedurat gjyqësore)
- Të forcohet më tej detyrimi për të dërguar një raport tek autoriteti kompetent
- Të mundësohet që qytetarët të ndjekin zhvillimin e rastit të tyre në internet
- Të institucionalizohet një procedurë lidhur me përdorimin e gjuhëve të pakicave
- Të krijohet një mekanizëm publik i ankesave në lidhje me punën e gjyqtarëve dhe nëpunësve civilë
- Të krijohet një trajnim dhe një sistemi të udhëzimit për t'i mundësuar punonjësve të gjykatave që të vlerësojnë të dhënat, grupet e të dhënave dhe informatave të tjera që duhet zbuluar dhe të ndërmarrin detyrimet e tyre në përputhje me ligjin mbi të Drejtën për Informim.

2.5 PROKURORIA

2.5.1 REKOMANDIMET

Në mënyrë që të rrisë rezultatin e saj të përgjithshëm, Gjykata Supreme e Kosovës duhet të ndërmarrë hapat në vijim:

Qasshmëria

Qasja në informata është thembra e Akilit e Këshillit Prokurorial të Kosovës, duke përbushur vetëm 18.2% të kriterëve. Është në pozitë më të mirë se Shqipëria dhe Maqedonia, Këshillat Prokurorial e të cilave nuk i plotësojnë asnjë prej tyre dhe arrijnë një rezultat të qasjes të barabartë me 0%. Nga ana tjetër, këto rezultate nuk duhet të shërbejnë si një justifikim për Kosovën, pasi pjesa tjetër e vendeve të Ballkanit Perëndimor performojnë ndjeshëm më mirë, Bosnja renditet e para me 72.7%. Rezultati është i ulët edhe për standardet e Kosovës, vetëm dy institucione kanë shënuar pikë më të ulëta se Këshilli Prokurorial, Prokuroria Publike (14.6%) dhe Agjencitë Ekzekutive (16.7%). Rezultati i ulët i KP-së është arritur në saje të dështimit për të mundësuar qasjen në informata kontaktuese të personit përgjegjës për Lirinë e Informimit, për të krijuar një mekanizëm publik të ankesave lidhur me punën e prokurorisë dhe për shkak të mungesës së udhëzimeve që rregullojnë raportimin e medias dhe që u mundësojnë punonjësve të prokurorisë të vlerësojnë informatat dhe të ndërmarrin detyrimet e tyre sipas ligjit mbi Drejtën në Informim. E vetmja pikë referimi e përbushur është publikimi i vendimeve të Këshillit Prokurorial në ueb faqen e vet.

Ndërgjegjësimi

Ndonëse Këshilli Prokurorial i Kosovës është më i mirë në ndërgjegjësim sipas të dhënave absolute, ai është relativisht më i keq në krahasim me vendet fqinje. Ai zë vendin e parafundit me 39.1%, me Shqipërinë e cila zë vendin e fundit me 0% dhe Malin e Zi e cila shënon 100%-in e plotë. Ai është në gjysmën më të mirë brenda pamjes institucionale të Kosovës ku norma mesatare e ndërgjegjësimit është 25%. Mangësitë kryesisht janë gjetur në raportimin ku nuk ka detyrime dhe afate për raportimin e Prokurorisë pranë autoritetit kompetent, ka mungesë të rregullave që specifikojnë përmbajtjen dhe format e raporteve të KP-së dhe Prokuroria nuk raporton problemet që ndodhin në raportin e punës. Kriteri i vetëm i kënaqshëm është kërkesa e KP-së që të dorëzojë një raport mbi punën e tij dhe për këto raportime të përfshijë masat disiplinore për prokurorët.

Integriteti

Këshilli Prokurorial është dukshëm më i mirë në integritet sesa në dy variabelt e mëparshme. Ai mburret me një rezultat prej 80.7% dhe zë pozitën e tretë rajonale, pas Malit të Zi (91.2%) dhe Bosnjes (89.5%), duke lënë prapa Maqedoninë (71.9%), Serbinë (59.7%) dhe Shqipërinë (38.6%). Përderisa ky është një rezultat i respektuar, një vështrim i shpejtë në institucionet e tjera në Kosovë sugjeron ekzistencën e hapësirës për përmirësime të mëtejshme, një numër institucionesh që arrijnë rezultatin e njëjtë apo më të lartë, duke përfshirë tre që arrijnë një 100% në integritet. Dy standarde që tërheqin rezultatin e integritetit të KP janë mungesa e sondazheve që vlerësojnë besimin e qytetarëve në prokurori dhe mungesën e një sistemi disiplinor formal në lidhje me ankesat kundër prokurorëve.

Transparenca

Rezultati i Këshillit Prokurorial të Kosovës për transparencën është nën mesataren, me 34.1% të kriterëve të përmbushura, duke lënë pas Maqedoninë (27.1%) dhe Shqipërinë (1.7%), por tejkalohet nga Mali i Zi (47.0%), Bosnja (54.2%) dhe Serbia (55.4%). Shqyrtimi i rezultateve thellë nën sipërfaqe nxjerr në pah dallimet e mëdha midis transparencës së buxhetit, informacionit organizativ dhe prokurimit publik. Ndërsa Këshilli Prokurorial i Kosovës mburret me transparencën e dytë më të lartë të informacionit organizativ (71.2%), nuk arrin aspak në transparencën e buxhetit dhe prokurim publik (0%). Sa i përket transparencës buxhetore, Këshilli Prokurorial nuk siguron qasje në buxhete në internet dhe llogaritë përfundimtare për shpenzimet buxhetore nuk publikohen në ueb faqe. Në një mënyrë të ngjashme, planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset në lidhje me prokurimin publik nuk publikohen në ueb faqe të Këshillit, duke marrë një notë prej 0. Së fundi, transparenca e informacionit organizativ mund të rritet më tej me publikim më të plotë të strukturës organizative, informacionit të personelit, programeve dhe planeve të punës.

2.5.2 HAPAT E VEPRIMIT

Në mënyrë që të rritet hapja e tij, Këshilli Prokurorial i Kosovës duhet të ndërmarrë hapat në vijim:

Qasja

- Të përpilohen udhëzime që rregullojnë raportimin e medias në bazë të rishikimit të Këshillit
- Të publikohen informatat kontaktuese të personit përgjegjës për Lirinë e Informacionit në zyrën e prokurorisë
- Të krijohet një trajnim dhe sistem të udhëzimit për t'i mundësuar punonjësve të prokurorisë të vlerësojnë të dhënat, grupet e të dhënave dhe informacionet e tjera

Ndërgjegjësimi

- Të përcaktohen obligimet dhe afatet e raportimit nga ana e Prokurorive pranë autoriteteve kompetente dhe të përcaktohen rregullat që përcaktojnë formën dhe përmbajtjen e këtyre raporteve
- Të detyrohet Këshilli që të dorëzojë raporte për punën e tij
- Të alokohen linja të ndara buxhetore të buxhetit të Këshillit për mirëmbajtjen e ndërtesës, operimin dhe harxhimet, infrastrukturën teknike, ndihmën juridike, trajnimin dhe edukimin e prokurorëve

Integriteti

- Të krijohet një praktikë e kryerjes së sondazheve për besimin e qytetarëve në zyrën e prokurorit
- Të krijohet një mekanizëm publik i ankesave dhe një sistem disiplinor formal për ankesa kundër prokurorëve dhe punën e tyre

Transparenca

- Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset lidhur me prokurimin publik janë të publikuara në ueb faqen e tij
- Të publikohen programet e punës, planet, listat e regjistrave të dokumenteve në posedim, informacionet lidhur me personelin (duke përfshirë emrat dhe pozitat), pagat, kontaktet me anëtarët e Këshillit

2.6 ZYRA E KRYEPROKURORIT

2.6.1 REKOMANDIMET

Qasshmëria

Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit të Kosovës është e parafundit me 27.3%, por zbrazëtira mes saj dhe Malit të Zi i cili kryeson është 50%. Arsyt kryesore për këtë janë mungesa e monitorimit të medias mbi punën e prokurorisë, mungesa e tabelës së njoftimit, mos publikimi i listave të regjistrave të dokumenteve që i posedon, mungesa e qasjes në ambientet e prokurorisë nga publiku dhe mungesa e një procedurë për përdorimin e gjuhëve të pakicave.

Ndërgjegjësimi

Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit përmbush vetëm një të tretën e standardeve të vlerësuara në lidhje me ndërgjegjësimin, që e vendos atë në pozitën e parafundit në renditjen rajonale. Kjo është kryesisht për faktin se vetëm në dy tregues arrin 100% - përfshirjen e masave disiplinore dhe ankesa kundër prokurorëve në raportet vjetore dhe ekzistencën e një mekanizmi mbikëqyrës të Prokurorisë Themelore të Shtetit nga Prokuroria e Lartë të Shtetit. Hapësirat që duhet të plotësohen janë: përfshirë treguesit e performancës, p.sh. numri i rasteve të zgjidhura në raportin vjetor, krijimi i një mekanizmi për ndarjen e rasteve dhe sigurimi i mbikëqyrjes së Zyrës nga një autoritet kompetent.

Integriteti

Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit të Kosovës përmbush të gjitha kriteret brenda domenit të integritetit dhe kështu zë një vend të rrallë në krahasim rajonal, i shoqëruar nga Mali i Zi.

Transparenca

Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit nuk dallohet për transparencën e saj, ajo përmbush rreth një të tretën e kritereve dhe bie prapa të gjitha vendeve, pos Shqipërisë. Arsytet për këtë mund të gjenden në mungesë të plotë të transparencës në çështjet buxhetore dhe të prokurimeve publike, për të cilat Zyra merr 0%. Vetëm sa i përket informacionit organizativ, çështjet janë më optimiste, duke shënuar 59.7% dhe duke ndjekur Serbinë (77.8%) dhe Malin e Zi (74.2%). Buxheti dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore nuk janë të publikuara në ueb faqe sikurse nuk janë të publikuara as planet e prokurimit, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset. Transparenca e informacionit të organizimit mund të rritet duke u fokusuar në publikimin organogramit të plotë, fushëveprimit të punës, rezymeve, programeve të punës dhe planeve, dhe informatave të personelit që publikohen në internet, si dhe duke i bërë të gjitha të dhënat në dispozicion në një tabelë njoftimi siç është paraparë me ligj.

2.6.2 HAPAT E VEPRIMIT

Për të rritur rezultatin e përgjithshëm, Zyra e Kryeprokurorit të Shtetit duhet të ndërmarrë hapat në vijim:

Qasshmëria

- Të krijohet një tabelë njoftimi në prokurori dhe të publikohen në të të gjitha informatat e kërkuara ligjërisht
- Të sigurohet qasja e lirë e publikut në zyrat e prokurorisë
- Të krijohet një praktikë e raportimit mbi monitorimin e rezultateve të medias në lidhje me punën e prokurorisë
- Të krijohet një procedurë lidhur me përdorimin e gjuhëve të pakicave

Ndërgjegjësimi

- Të krijohet një mekanizëm për ndarjen sistematike të rasteve
- Të sigurohet që raporti për punën e ndërmarrë në vitin paraprak dërgohet tek autoriteti kompetent dhe se raporti përfshinë tregues të performancës për veprimtarinë e Zyrës (numri i rasteve të zgjidhura, numri i vendimeve të dorëzuara etj.),
- Të mbikëqyret rregullisht puna e Prokurorisë Themelore të Shtetit - të përcaktohen proceset e kërkuara dhe kapacitet e personelit të akorduar.

Transparenca

- Të sigurohet që informacioni i kuptueshëm dhe gjithëpërfshirës për buxhetet dhe llogaritë përfundimtare mbi shpenzimet buxhetore të publikohen në ueb faqen e Zyrës (duke përfshirë tabelat dhe sqarimet verbale)
- Të sigurohet që planet, thirrjet, vendimet, kontratat dhe anekset në lidhje me prokurimin publik janë të publikuara në ueb faqen e Zyrës
- Të publikohet organogrami institucional, fusha e veprimit, rezymetë e stafit, programet dhe planet e punës, lista e regjistrave të dokumenteve në posedim të saj në ueb faqen e Zyrës, si dhe informacione të tjera ligjore.
- Të krijohet një trajnim dhe sistem të udhëzimit për t'i mundësuar punonjësve të prokurorisë të vlerësojnë të dhënat, grupet e të dhënave dhe informacione të tjera dhe të ndërmarrin detyrimet e tyre në përputhje me Lirinë e Informimit.

3. METODOLOGJIA

“Indeksi Rajonal i Hapjes” është një tregues i përbërë që mat shkallën në të cilën qeveritë në vendet e Ballkanit Perëndimor janë të hapura për qytetarët dhe shoqërinë. Hapja është një kusht kyç për demokracinë, sepse u mundëson qytetarëve që të marrin informacionin dhe njohuritë që kanë nevojë për të marrë pjesë si të barabartë në debatet publike, për të marrë vendime të zgjuara dhe për të mbajtur qeveritë përgjegjëse. Hapja gjithashtu mbështet qeverisjen e mirë sepse lejon elitat qeverisëse të marrin në konsideratë dhe të tërheqin idetë dhe ekspertizën e shpërndarë në shoqëri. Qeveria e hapur bazohet në katër parime organizative: transparencë, qasje, integritet dhe ndërgjegjësim. Këto parime zbatohen për të gjitha degët dhe nivelet e qeverisjes, nga ekzekutivi qendror në vetëqeverisjen lokale, kuvendin dhe sistemin gjyqësor.

Parimi i transparencës do të thotë që një qeveri jep informacione të qarta dhe relevante publike për atë se çfarë bën. Këto informacione kanë të bëjnë me organizimin dhe punën e institucioneve qeveritare dhe në veçanti për buxhetin dhe procedurat e prokurimit publik.

Transparenca u mundëson qytetarëve dhe publikut të kuptojnë dhe vlerësojnë punën e qeverisë. Sidoqoftë, transparenca e qeverisë mund të kufizohet nga pengesat që pengojnë qytetarët dhe publikun nga qasja në informacionin që ata e perceptojnë si të rëndësishme. Një qeveri e hapur duhet gjithashtu të kërkojë të heqë pengesat e tilla dhe të akomodojë shqetësimet dhe kërkesat e qytetarëve dhe shoqërisë. Prandaj, hapja kërkon që autoritetet publike të përpiqen të sigurojnë të gjitha mundësitë dhe procedurat për qasje dhe për të rritur qasjen e tyre.

Ndërgjegjësimi nënkupton disponueshmërinë dhe sigurimin e informacionit dhe njohurive brenda qeverisë. Ky parim është veçanërisht i rëndësishëm për ekzekutivin pasi kjo degë e qeverisë është besuar me ushtrimin e pushtetit shtetëror. Për këtë arsye kushtetutat liberale i kanë caktuar kompetencat degëve legjislative dhe gjyqësore që u lejojnë atyre të monitorojnë dhe shqyrtojnë politikën dhe veprimet e ekzekutivit. Sa i përket kuvendit dhe gjykatave, ndërgjegjësimi konsiderohet kështu si kapacitet i këtyre institucioneve për të monitoruar punën e ekzekutivit. Por ndërgjegjësimi gjithashtu i referohet disponueshmërisë së njohurive brenda ekzekutivit qendror, kjo do të thotë shkëmbimi i informacionit ndërmjet ministrive të ndryshme dhe rregullimi i institucioneve që përbëjnë ekzekutivin qendror - kabinetin, sekretariatit e përgjithshëm ose zyrën e kryeministrit, kryeministrin dhe institucionet e tjera koordinuese, p.sh. njësitë e hartimit të legjislacionit.

Ndërsa transparenca ndaj publikut, qasja, integriteti dhe ndërgjegjësimi organizativ nxisin llogaridhënien, ato nuk mbulojnë plotësisht llogaridhënien, pasi përgjegjësia përfshin gjithashtu mundësinë e qytetarëve apo përfaqësuesve të tyre sanksionimin e qeverisë të cilën ata e konsiderojnë si shkelëse të përgjegjësisë së saj. Indeksi i Hapjes nuk përfshin këtë dimension të llogaridhënies; është i përqendruar në kushtet informative dhe njohëse të përgjegjësisë të kuptimit demokratike.

Katër parimet ndahen më tej në pyetje individuale që vlerësohen në bazë të ueb faqeve, burimeve të tjera të informacionit publik dhe intervistave. Indeksi i Hapjes vlerëson se si këto katër parime realizohen në institucione ose grupet e institucioneve të mëposhtme: ekzekutivi qendror; ministrinë përkatëse; agjencitë ekzekutive; kuvendi; vetëqeverisja lokale; gjykatat; prokuroria publike. Meqenëse këto institucione kryejnë funksione të ndryshme në procesin e qeverisjes ose të krijimit të politikave, pyetjet individuale përshtaten për të përputhur profilet e institucioneve përkatëse.

4. PROJEKTI

Qeverisja e mirë është çelësi i sundimit të ligjit. Dhe gjersa çështjet e korrupsionit, transparencës, sundimit të ligjit dhe qeverisjes së mirë janë gjithnjë në qendër të vëmendjes, mbetet mungesa e të kuptuarit dhe problemeve sistematike që mezi mbulohen mjaftueshëm. Projekti “Llogaridhënia, Teknologjia dhe Transparenca Institucionale në Evropën Juglindore - ACTION SEE” synon të rrisë ndërgjegjësimin për këto sfida duke lehtësuar bashkëpunimin midis organizatave civile dhe përpjekjet strategjike të konsoliduara për përfaqësim.

ACTION SEE siguron një platformë për dialog dhe një mjet konkret për matjen e shkallës në të cilën institucionet shtetërore respektojnë parimet dhe standardet e qeverisjes së hapur (Indeksi i Hapjes).

Projekti synon të rrisë përfshirjen e shoqërisë civile dhe të organizatave mediatike në proceset vendimmarrëse dhe krijimin e opinionit publik dhe politikave, si dhe rritjen e kapacitetit të shoqërive qytetare për të trajtuar çështje të ndjeshme.

Objektivat specifike të projektit

- ✚ Promovimi i një shoqërie civile dinamike e cila në mënyrë efektive mobilizon qytetarët për pjesëmarrje aktive në çështjet lidhur me sundimin e ligjit dhe qeverisjen e mirë dhe ndikon politikat dhe proceset e vendimmarrjes në nivel kombëtar dhe rajonal.
- ✚ Forcimi i mekanizmave për dialog midis organizatave qytetare dhe institucioneve qeveritare dhe ndikimi i qeverisjes së mirë dhe reformave të administratës publike.
- ✚ Nxitja e rrjetëzimit të organizatave qytetare dhe të medias në nivel lokal dhe në nivel BE-së, duke lejuar shkëmbimin e njohurive, shkathtësive dhe lidhjeve, si dhe rritjen e ndikimit të përpjekjeve të tyre të përfaqësimit.

